

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินโรงเรียนสาธิตสถาบันราชภัฏเชียงใหม่แบบมีส่วนร่วมตามมาตรฐานการดำเนินงานระดับประถมศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. การประกันคุณภาพการศึกษา
2. มาตรฐานการจัดการศึกษา
3. การประเมินโรงเรียน
4. ความหมาย แนวคิดและรูปแบบของการประเมิน
5. วิจัยที่เกี่ยวข้อง

การประกันคุณภาพการศึกษา

การประกันคุณภาพการศึกษา เป็นกลไกที่ทำหน้าที่ส่งเสริมและผลักดันให้กระบวนการทำงานของสถานศึกษาและบุคลากรดำเนินไปอย่างเป็นระบบ มุ่งไปในทิศทางที่กำหนดไว้โดยใช้วิธีการบริหารและจัดการคุณภาพที่ทันสมัยเพื่อสร้างความมั่นใจและความพึงพอใจให้กับผู้เกี่ยวข้องว่าผู้เรียนจะมีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดไว้

1. หลักการและแนวทางการประกันคุณภาพการศึกษา

ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา เพื่อสร้างความมั่นใจในคุณภาพของการจัดการศึกษา สถานศึกษาจะต้องแสดงภาระหน้าที่ความรับผิดชอบ (Accountability) ต่อผู้เรียน ผู้ปกครองและชุมชน นั่นคือผลผลิตต้องเป็นไปตามมาตรฐาน ที่กำหนดและเปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง ชุมชน ได้มีส่วนร่วมรับผิดชอบ ร่วมตัดสินใจใน รูปของคณะกรรมการสถานศึกษา สถานศึกษาต้องแสดงภาระหน้าที่ที่มีความรับผิดชอบต่อมาตรฐานที่กำหนด ซึ่งรวมทั้งมาตรฐานด้านผลผลิต มาตรฐานด้านปัจจัยและมาตรฐานด้านกระบวนการ ในมาตรฐานด้านผลผลิต สถานศึกษาจะต้องกำหนดมาตรฐานโดยคณะกรรมการสถานศึกษา เมื่อได้ดำเนินการจัดการศึกษาจนผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานที่ตั้งไว้แล้วก็จะมีการกำหนดมาตรฐานให้สูงขึ้น และดำเนินการพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง มาตรฐานด้านผลผลิตจะถูกยกระดับไปสูงขึ้นเรื่อย ๆ จนถึงมาตรฐานระดับเขตพื้นที่การศึกษา และมาตรฐานชาติ (สมศักดิ์ สันธุระเวช, 2542, หน้า 153)

ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า คุณภาพที่สถานศึกษาต้องให้ความสำคัญคือ คุณภาพของผลผลิตและการที่จะได้มาซึ่งคุณภาพของผลผลิตที่น่าพอใจนั้น จะต้องมาจากคุณภาพของกระบวนการ (Process Quality) และคุณภาพของบุคลากร (Human Quality) ซึ่งจะส่งผลให้เกิดกระบวนการที่มีคุณภาพและคนที่มีคุณภาพและคนที่มีคุณภาพ

แนวทางการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541, หน้า 14) จำแนกได้เป็น 2 ระดับ คือ

1.1 ระดับ Accountability หมายถึง โรงเรียนมีกระบวนการจัดการที่สร้างความมั่นใจให้กับผู้ปกครองและชุมชนของโรงเรียนว่า นักเรียนที่จบการศึกษาจากโรงเรียนมีคุณภาพตาม มาตรฐานที่ชุมชนต้องการ

1.2 ระดับ Accreditation หมายถึง โรงเรียนมีกระบวนการจัดการของโรงเรียนที่สร้างความมั่นใจให้กับชุมชนและสังคมในวงกว้างว่า นักเรียนที่จบการศึกษาจากโรงเรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด โดยองค์กรภายนอกโรงเรียนเป็นผู้รับรองมาตรฐาน

2. บทบาทของสถานศึกษาในการประกันคุณภาพการศึกษา

สถานศึกษาต้องจัดให้มีการประกันคุณภาพการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา ทั้งนี้ สถานศึกษาต้องจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา ทั้งนี้ ผู้ปกครอง และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับสถานศึกษาได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติภารกิจของสถานศึกษาโดยบทบาทสถานศึกษาจะต้องดำเนินการดังนี้

2.1 การควบคุมคุณภาพการศึกษา (Quality Control)

2.1.1 การกำหนดมาตรฐาน

- 1) จัดทำมาตรฐานการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น โดยคณะกรรมการสถานศึกษาซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้แทนครู ผู้แทน ผู้ปกครอง
- 2) จัดทำข้อมูลพื้นฐานด้านปัจจัย กระบวนการและผลผลิตของสถานศึกษา

2.1.2 การพัฒนาเข้าสู่มาตรฐานการศึกษา

- 1) พัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ และพัฒนา กระตุ้นจูงใจให้ผู้ร่วมงานรู้จักและรักการเรียนรู้อยู่เสมอ เน้นให้บุคลากรในองค์กรมีความคิดริเริ่ม เพื่อการสร้างสรรค์ปรับปรุงสิ่งต่างๆ ให้ดีขึ้น

2) มีการสร้างจิตสำนึกของผู้ร่วมงานให้เห็นว่าการปรับปรุงคุณภาพจะต้องปรับปรุงอยู่ตลอดเวลาและเป็นหน้าที่ของทุกคน

3) จัดทำธรรมนูญสถานศึกษา

4) พัฒนาหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน

5) ต้องให้ทุกคนในองค์กรมีส่วนร่วม (Total Participation) เพื่อพัฒนาให้ตรงตามความต้องการของผู้เรียนและความต้องการที่เปลี่ยนแปลง

6) มีการทำงานเป็นทีมในทุกระดับ เน้นให้ทุกคนมีอำนาจตัดสินใจ ซึ่งจะส่งผลให้ปรับปรุงและสร้างขวัญกำลังใจและทัศนคติที่ดี

7) พัฒนาระบบสารสนเทศของสถานศึกษา

8) ระดมความร่วมมือจากชุมชนและเอกชน

2.2 การตรวจสอบคุณภาพ หรือการทบทวนคุณภาพภายใน (Internal Audit or Internal School Review)

2.2.1 สถานศึกษาต้องดำเนินการทบทวนคุณภาพภายในด้านคุณภาพสถานศึกษาและคุณภาพการจัดการเรียนรู้ทุกปี โดยคณะทำงานของสถานศึกษา

2.2.2 นำผลการทบทวนคุณภาพมาดำเนินการพัฒนาและปรับปรุงให้ได้คุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด

3. การประเมินคุณภาพการศึกษา

สถานศึกษาควรกำหนดให้มีการประเมินความก้าวหน้า และประเมินเมื่อสิ้นสุดโครงการของสถานศึกษาในทุกๆ แผนงาน แล้วนำผลมาพัฒนาปรับปรุง

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาควรให้ผู้เกี่ยวข้องทางการศึกษา ผู้ปกครอง และชุมชน เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องและรับผิดชอบเพื่อพัฒนา คุณภาพการศึกษาให้ได้มาตรฐานการจัดการศึกษาตามเกณฑ์กำหนด

มาตรฐานการจัดการศึกษา

1. ความหมายมาตรฐานการศึกษา

มาตรฐานการศึกษา (Educational Standard) เป็นเครื่องชี้วัดคุณภาพที่ใช้อยู่

ในปัจจุบัน และเป็นหนึ่งในกระบวนการประกันคุณภาพ (Quality Assurance) ที่ต้องได้รับการพัฒนาอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ทั้งนี้เพื่อเป็นหลักประกันว่า ระดับคุณภาพจะเป็นมาตรฐานเดียวกัน ชาคริต ชมชื่น (2543, หน้า 6) ได้กล่าวถึง เรื่องมาตรฐานการศึกษาว่าเป็นเรื่องของการกำหนดคุณลักษณะ ตัวบ่งชี้ และเกณฑ์การชี้วัดที่ชัดเจนของผลผลิต กระบวนการ และปัจจัยการจัดการศึกษา ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541, หน้า 1 – 2) ได้จำแนกความหมายมาตรฐานการศึกษาไว้ ดังนี้

มาตรฐาน คือ สภาพที่พึงประสงค์ที่ต้องการให้เกิดขึ้น ซึ่งอาจเป็นสภาพปัจจัย วิธีดำเนินงาน หรือผลผลิตที่มีคุณภาพ

ตัวบ่งชี้ คือ ลักษณะที่บ่งบอกสภาพ หรือคุณสมบัติในแต่ละมาตรฐาน

ระดับคุณภาพ คือ ประเด็นที่ใช้ในการพัฒนาและตัดสินคุณภาพหรือการปฏิบัติในแต่ละตัวบ่งชี้ ซึ่งมีข้อผิดพลาดและการให้ระดับคุณภาพหลายระดับ เรียงจากน้อยไปมากหรือจากต่ำไปสูงก็ได้ ตามข้อตกลงที่กำหนดไว้

จากความหมายมาตรฐานการศึกษาดังกล่าว พอสรุปได้ว่า มาตรฐานการศึกษา คือ สภาพทางการศึกษาที่เป็นความต้องการให้เกิดขึ้น ซึ่งสามารถบ่งบอกถึงคุณลักษณะตัวบ่งชี้ และเกณฑ์การชี้วัด ตลอดจนระบุถึงระดับคุณภาพการศึกษาได้

2. เกณฑ์การพิจารณามาตรฐาน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541, หน้า 6) ได้กล่าวถึง มาตรฐานที่กำหนดมีเกณฑ์การพิจารณา ดังนี้

- 2.1 เป็นเรื่องที่มีความจำเป็นต้องดำเนินการ (essential)
- 2.2 ต้องมีความเที่ยงตรง (validity)
- 2.3 ต้องมีความชัดเจน (precise) บอกให้รู้ว่าจะเกิดอะไร และรู้ว่าทำแล้วได้ผลหรือไม่ได้ผล ต้องมีคำอธิบายให้ชัดเจน โดยเฉพาะการอธิบายคำที่อาจเข้าใจไม่ตรงกัน
- 2.4 สามารถวัดได้ (measurable) ตรวจสอบได้ว่า มี ไม่มี ทำ ไม่ทำ
- 2.5 สามารถจัดการได้ ควบคุมได้ แก้ไขได้ (manageable)
- 2.6 มีความยืดหยุ่น (flexible)

ลักษณะมาตรฐานและตัวบ่งชี้จะต้องมีลักษณะใดลักษณะหนึ่งต่อไปนี้

เมื่อผ่านการกลั่นกรองมาตรฐานข้างต้นแล้ว มาตรฐานและตัวบ่งชี้จะต้องมีลักษณะใดลักษณะหนึ่ง ดังต่อไปนี้

1. เป็นข้อมูลที่อธิบายการดำเนินงานของระบบการศึกษาในการที่จะให้บรรลุถึงสภาพเงื่อนไขและผลผลิตที่ต้องการ ดังนั้น ตัวบ่งชี้จึงต้องเชื่อมโยงกับเป้าหมายของระบบการศึกษาและแสดงให้เห็นเป้าหมายเป็นระยะๆ (benchmark) เพื่อใช้วัดความก้าวหน้า
2. เป็นข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งที่ได้แสดงให้เห็นว่ามีความสัมพันธ์กับผลผลิตของระบบเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงสามารถคาดการณ์ได้ว่าจะมีตัวบ่งชี้ตัวใดได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว
3. เป็นข้อมูลที่อธิบายลักษณะสำคัญของระบบ เช่น ปัจจัย กระบวนการ ผลผลิตหรือผลกระทบ เพื่อให้มีความเข้าใจว่าระบบทำงานอย่างไร
4. เป็นข้อมูลที่สอดคล้องกับปัญหา

ลักษณะสำคัญของมาตรฐานโรงเรียน

สำหรับมาตรฐานโรงเรียนนั้นจัดเป็นมาตรฐานระดับพื้นที่ปฏิบัติการควรมีลักษณะสำคัญคือ

1. ธรรมชาติของมาตรฐาน/ตัวบ่งชี้
 - 1.1 ส่วนใหญ่เป็นมาตรฐาน/ตัวบ่งชี้ด้านผลผลิตคือ คุณภาพนักเรียนหรือด้านกระบวนการบริหารและกระบวนการเรียนการสอน
 - 1.2 มีทั้งตัวบ่งชี้เชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ
 - 1.3 มีความเหมาะสม สอดคล้องและตรงตามความต้องการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับโรงเรียน
 - 1.4 มีการพัฒนาขึ้นจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับโรงเรียน ทั้งนี้อาจเป็นการพัฒนาจากมาตรฐานแกนกลางของหน่วยงานต้นสังกัดก็ได้
2. วัตถุประสงค์ของการควบคุมกำกับ โดยใช้มาตรฐานโรงเรียนเป็นตัวกำหนดทิศทางหรือเป้าหมาย คือ การพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพภายในโรงเรียนอย่างเป็นระบบ
3. การประเมินมาตรฐาน มีลักษณะเน้นการประเมินตนเองโดยสมาชิกในโรงเรียน

กล่าวโดยสรุปแล้ว การกำหนดมาตรฐานการศึกษาขึ้นอยู่กับสภาพความเป็นจริง ความเหมาะสมกับความเป็นไปได้ ตลอดจนสามารถปรับปรุงเปลี่ยนแปลงไปสู่สภาพตาม ความต้องการและต้องตอบสนองกับนโยบาย เป้าหมายของระบบการศึกษา ซึ่งมาตรฐานการ ศึกษาจะสามารถชี้วัดถึงปัจจัยทุกด้าน ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

การประเมินโรงเรียน

การประเมินโรงเรียนของสำนักงานพิเศษและพัฒนามาตรฐานการศึกษา สำนักงาน คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2543 (2543, หน้า 8 – 11) แบ่งออกเป็น 3 ด้าน

1. ด้านคุณภาพนักเรียน นักเรียนที่มีคุณภาพต้องได้รับการพัฒนา คุณลักษณะ ที่เหมาะสมอย่างรอบด้านทั้งด้านความรู้ ความสามารถ/ทักษะ สุขภาพกายและจิตที่ดีและคุณ ธรรมจริยธรรม จากคุณลักษณะดังกล่าวจึงได้กำหนดมาตรฐานคุณภาพนักเรียนในระดับก่อน ประถมศึกษา ระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 9 มาตรฐาน 15 ตัวบ่งชี้

มาตรฐานที่ 1	นักเรียนมีความรู้ตามระดับการศึกษา
ตัวบ่งชี้ที่ 1	ความรู้พื้นฐานตามหลักสูตรแต่ละระดับ
มาตรฐานที่ 2	นักเรียนมีความสามารถในการใช้ภาษา
ตัวบ่งชี้ที่ 1	ความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร
มาตรฐานที่ 3	นักเรียนมีความสามารถในการคิดและแก้ปัญหา
ตัวบ่งชี้ที่ 1	ความสามารถในการคิดและแก้ปัญหา
มาตรฐานที่ 4	นักเรียนมีความสามารถในการแสวงหาความรู้
ตัวบ่งชี้ที่ 1	ความสามารถในการแสวงหาความรู้
มาตรฐานที่ 5	นักเรียนมีความสามารถในการปฏิบัติงานในชีวิตประจำวัน
ตัวบ่งชี้ที่ 1	ความสามารถในการปฏิบัติงานในชีวิตประจำวัน
มาตรฐานที่ 6	นักเรียนสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ตามวิถีทางประชาธิปไตย
ตัวบ่งชี้ที่ 1	การเคารพสิทธิส่วนบุคคล ส่วนรวมและกฎระเบียบของสังคม
ตัวบ่งชี้ที่ 2	ความร่วมมือร่วมใจประสานประโยชน์เพื่อส่วนรวม
มาตรฐานที่ 7	นักเรียนมีสุขภาพทางกายตามเกณฑ์
ตัวบ่งชี้ที่ 1	การมีน้ำหนักส่วนสูงทางกายตามเกณฑ์มาตรฐานเด็กไทย

ตัวบ่งชี้ที่ 2	การมีสุขนิสัยในการรักษาสุขภาพอนามัยและความปลอดภัย
ตัวบ่งชี้ที่ 3	การมีสุขภาพจิตดี
มาตรฐานที่ 8	นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม ที่จำเป็นในการดำรงชีวิต อย่างมีความสุข
ตัวบ่งชี้ที่ 1	ความปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุข
ตัวบ่งชี้ที่ 2	การใช้สิ่งของและทรัพย์สินอย่างประหยัดและคุ้มค่า
ตัวบ่งชี้ที่ 3	การปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับผิดชอบ ด้วยความมุ่งมั่น รอบคอบ และถูกต้อง
มาตรฐานที่ 9	นักเรียนเห็นคุณค่าอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ศิลปวัฒนธรรมและความภูมิใจในความเป็นไทย
ตัวบ่งชี้ที่ 1	การเห็นคุณค่าอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และศิลปวัฒนธรรม
ตัวบ่งชี้ที่ 2	ความภูมิใจในความเป็นไทย

2. ด้านกระบวนการ แบ่งออกเป็น

2.1 การบริหาร โรงเรียน เป็นการดำเนินการบริหารที่มีประสิทธิภาพเพื่อการจัดการ
กิจกรรมการเรียนการสอน และส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพนักเรียนนั้นจะต้องเป็นกระบวนการ
บริหารที่มีการใช้แผน เป็นเครื่องมือในการบริหารงาน โดยแผนนั้นเกิดจากการวางแผนแบบมีส่วนร่วม
มีเป้าหมายชัดเจนสอดคล้องกับสภาพโรงเรียนและที่สำคัญ คือ มุ่งเน้นคุณภาพนักเรียนและ
โรงเรียนดำเนินการสนับสนุนให้บุคลากรเกิดความมุ่งมั่นในการพัฒนางาน จัดกิจกรรมสนับสนุน
การเรียนการสอนมีการประสานความร่วมมือจากทุกฝ่ายเพื่อพัฒนาโรงเรียนและมีการประเมินผล
การปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ จากการพิจารณากระบวนการบริหารข้างต้น จึงได้กำหนดมาตรฐาน
การบริหาร โรงเรียนเฉพาะปัจจัยที่สำคัญ ซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อกระบวนการเรียนการสอนและ
คุณภาพนักเรียน จำนวน 5 มาตรฐาน 14 ตัวบ่งชี้

มาตรฐานที่ 1	โรงเรียนใช้แผนเป็นเครื่องมือในการบริหารงานอย่างมี ประสิทธิภาพ
ตัวบ่งชี้ที่ 1	จัดระบบข้อมูลสารสนเทศได้ครบถ้วน ถูกต้อง ตรงกับความ ต้องการและทันต่อการใช้งาน

- ตัวบ่งชี้ที่ 2 แผนของโรงเรียนเกิดจากการมีส่วนร่วมของชุมชน
สอดคล้องกับสภาพโรงเรียน มีเป้าหมายชัดเจนและมุ่งเน้น
คุณภาพนักเรียน
- ตัวบ่งชี้ที่ 3 จัดระบบงานชัดเจน คล่องตัวในการปฏิบัติงาน มอบหมาย
งานตรงตามความรู้ ความสามารถ
- ตัวบ่งชี้ที่ 4 ควบคุม กำกับ ติดตามและนิเทศการใช้อำนาจดำเนินงาน
บรรลุผลตามแผน
- มาตรฐานที่ 2 โรงเรียนสนับสนุนให้บุคลากรเกิดความมุ่งมั่นในการพัฒนา
ตัวบ่งชี้ที่ 1 ส่งเสริมพัฒนาบุคลากรให้สามารถพัฒนาตนเองและพัฒนา
งานอย่างต่อเนื่อง
- ตัวบ่งชี้ที่ 2 จัดสวัสดิการ สิ่งอำนวยความสะดวกและประโยชน์ตอบแทน
ในการปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสม เป็นธรรม
- มาตรฐานที่ 3 โรงเรียนจัดกิจกรรมหลากหลายเพื่อสนับสนุนการเรียน
การสอน
- ตัวบ่งชี้ที่ 1 จัดกิจกรรมทางวิชาการ บริการแนะแนว บริการสุขภาพ
อนามัย โภชนาการและกิจกรรมช่วยเหลือนักเรียนอย่าง
ทั่วถึงและเหมาะสม
- ตัวบ่งชี้ที่ 2 จัดกิจกรรมส่งเสริมการรู้ด้านศิลปวัฒนธรรม และ
อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
- ตัวบ่งชี้ที่ 3 จัดแหล่งความรู้ สื่อและเทคโนโลยีที่เอื้อต่อการจัดการเรียน
การสอน
- ตัวบ่งชี้ที่ 4 จัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนให้มีบรรยากาศที่ส่งเสริม
การเรียนรู้
- มาตรฐานที่ 4 โรงเรียนประสานความร่วมมือจากทุกฝ่ายเพื่อพัฒนาโรงเรียน
ตัวบ่งชี้ที่ 1 ดำเนินการเพื่อประสานความร่วมมือกับกรรมการโรงเรียน
ชุมชนและหน่วยงานอื่นๆ ในการพัฒนาโรงเรียน

- ตัวบ่งชี้ที่ 2 จัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของโรงเรียน
ได้รวดเร็ว ทันเหตุการณ์และต่อเนื่อง
- มาตรฐานที่ 5 โรงเรียนประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ
- ตัวบ่งชี้ที่ 1 ประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องโดยใช้วิธีการที่
หลากหลาย และทุกฝ่ายมีส่วนร่วม
- ตัวบ่งชี้ที่ 2 นำผลการประเมินไปใช้นิเทศและพัฒนางานอยู่เสมอ

2.2 การเรียนการสอน เป็นกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่สามารถพัฒนา
นักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์อย่างครบถ้วนรอบด้านนั้นครูต้องเป็นกัลยาณมิตร
รักเมตตา เอาใจใส่ต่อนักเรียนทุกคน ดำเนินการจัดการเรียนการสอนอย่างมีระบบเป็นขั้น
ตอน โดยต้องมีการวางแผนการสอนที่นำข้อมูลทั้งจากหลักสูตรความต้องการของนักเรียน
และท้องถิ่นมาใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอน ที่ยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง โดยเน้นให้นัก
เรียนได้ฝึกคิด ปฏิบัติจริง ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และลักษณะที่พึงประสงค์จัดการเรียน
การสอน จัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศให้นักเรียนเกิดความสุข ความสำเร็จและได้พัฒนาเต็ม
ตามศักยภาพ ใช้สื่อการเรียนการสอนที่หลากหลาย และประเมินการเรียนการสอนทุกด้าน
อย่างต่อเนื่องด้วยเครื่องมือที่เหมาะสม จำนวน 10 มาตรฐาน 10 ตัวบ่งชี้

- มาตรฐานที่ 1 / ตัวบ่งชี้ วางแผนการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับหลักสูตร
ความต้องการของนักเรียนและท้องถิ่น
- มาตรฐานที่ 2 / ตัวบ่งชี้ จัดการเรียนการสอนให้นักเรียนได้ฝึกคิดปฏิบัติจริง
ประเมินและปรับปรุงตนเอง
- มาตรฐานที่ 3 / ตัวบ่งชี้ จัดการเรียนการสอนให้นักเรียนแสวงหาความรู้ด้วย
ตนเอง
- มาตรฐานที่ 4 / ตัวบ่งชี้ จัดการเรียนการสอนให้นักเรียนเรียนรู้และทำงาน
ร่วมกันโดยเน้นกระบวนการกลุ่ม
- มาตรฐานที่ 5 / ตัวบ่งชี้ จัดการเรียนการสอนเชื่อมโยงกับสภาพชุมชน
ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- มาตรฐานที่ 6 / ตัวบ่งชี้ จัดการเรียนการสอนโดยปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม
และคุณลักษณะที่ดี

และคุณลักษณะที่ดี

มาตรฐานที่ 7 / ตัวบ่งชี้ จัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศการเรียนการสอน
ส่งเสริมให้นักเรียน เรียนรู้อย่างมีความสุขและ
ประสบความสำเร็จ

มาตรฐานที่ 8 / ตัวบ่งชี้ จัดการเรียนการสอนให้นักเรียนได้พัฒนาความรู้
ความสามารถ และความถนัดได้ตามศักยภาพ โดย
เสริมจุดเด่นและแก้ไขจุดด้อยนักเรียนเป็นรายบุคคล

มาตรฐานที่ 9 / ตัวบ่งชี้ จัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่ออย่างหลากหลายที่
ส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน

มาตรฐานที่ 10 / ตัวบ่งชี้ ประเมินนักเรียนครบทุกด้านอย่างต่อเนื่อง
ด้วยเครื่องมือและวิธีการที่เหมาะสม

3. ด้านปัจจัย เป็นการกำหนดปัจจัยพื้นฐานที่จำเป็นทั้งด้านบุคลากร วัสดุ
ครุภัณฑ์ อาคารสถานที่และงบประมาณ จำนวน 5 มาตรฐาน 11 ตัวบ่งชี้

มาตรฐานที่ 1	นักเรียน
ตัวบ่งชี้ที่ 1	เจตคติของนักเรียนที่มีต่อครู โรงเรียนและการเรียน
ตัวบ่งชี้ที่ 2	การสนับสนุนด้านการเรียน
มาตรฐานที่ 2	ครู
ตัวบ่งชี้ที่ 1	จำนวน ระดับการศึกษาและประสบการณ์ในการสอน
ตัวบ่งชี้ที่ 2	คุณลักษณะของครู
มาตรฐานที่ 3	ผู้บริหารโรงเรียน
ตัวบ่งชี้ที่ 1	ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการการบริหาร
ตัวบ่งชี้ที่ 2	คุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียน
มาตรฐานที่ 4	สภาพโรงเรียน
ตัวบ่งชี้ที่ 1	อาคารสถานที่
ตัวบ่งชี้ที่ 2	สาธารณูปโภค และสิ่งแวดล้อม
ตัวบ่งชี้ที่ 3	เอกสารประกอบการสอน
ตัวบ่งชี้ที่ 4	แหล่งการเรียนรู้ภายในโรงเรียน

มาตรฐานที่ 5 / ตัวบ่งชี้ สภาพชุมชน แหล่งการเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น
และการสนับสนุนจากชุมชน หน่วยงานที่ไม่ใช่
ต้นสังกัด

ความหมาย แนวคิดและรูปแบบของการประเมิน

1. ความหมายและแนวคิดของการประเมิน

กระบวนการประเมินเป็นสิ่งที่สำคัญและเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการศึกษา ซึ่งจะช่วยให้ทราบว่าการจัดการศึกษาบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ ดังนั้น การประเมินจึงมีความสำคัญต่อกระบวนการจัดการศึกษาในเรื่องการประเมินนี้ ได้มีผู้เสนอแนวคิด พร้อมทั้งให้ความหมายและวัตถุประสงค์ไว้หลายท่าน เช่น

เสริมศรี ไชยศรี (2526, หน้า 200) ได้ให้ความหมายของการประเมินว่า หมายถึง การพิจารณาตัดสินว่า กระบวนการหรือผลลัพธ์นั้นมีคุณภาพเหมาะสม เพียงใด โดยอาศัย ข้อมูลจากเครื่องมือต่างๆ ผลที่ได้จะช่วยในการตัดสินใจ ปรับปรุง พัฒนาและใช้สรรพสิ่งทั้งหมดให้ดีขึ้น

สุธรรม จันทน์หอม (2527, หน้า 5) กล่าวว่า การประเมิน หมายถึง การจัดกระทำเพื่อให้สามารถตัดสินคุณค่าให้กับสิ่งที่ต้องการประเมิน โดยนำสถานภาพของสิ่งนั้นไปเทียบกับเกณฑ์ใดเกณฑ์หนึ่งก่อนแล้วจึงจะตัดสินออกมาได้ว่าสิ่งนั้นมีคุณค่าเพียงใด การประเมินผลจึงต้องอาศัยเกณฑ์ 2 ประการ คือ เกณฑ์สำหรับการวัดหนึ่งและเกณฑ์สำหรับการเปรียบเทียบอีกหนึ่งอย่าง

ส่วนในแง่ของการประเมินผลการศึกษานั้นก็ได้มีผู้ให้แนวคิดและความหมายที่หลากหลายทั้งเหมือนและแตกต่างกัน เช่น

โชติ เพชรจีน (2528, หน้า 8) ได้กล่าวว่า การประเมินผลการศึกษาเป็นกระบวนการตัดสินใจเกี่ยวกับคุณธรรม ค่านิยม หรือคุณค่าของหลักสูตร ผลผลิตและวิธีการที่ใช้

พจน์ สะเพียรชัย (2526, หน้า 199) ได้กล่าวถึงการประเมินผลทางการศึกษาว่าเป็นกระบวนการที่จะตัดสินคุณค่าของกิจกรรมทางการศึกษา โดยอาศัยวิธีการที่มีระเบียบแบบแผน มีหลักฐานและเหตุผลประกอบอย่างเพียงพอ เพื่อพิจารณาว่ากิจกรรมทางการศึกษานั้นเหมาะสมหรือไม่ประการใด

เกี่ยวกับแนวคิดของการประเมินผลทางการศึกษานั้น บุญส่ง นิลแก้ว (2530) ได้รวบรวมข้อคิดและข้อเสนอแนะ ตลอดจนผลการศึกษาค้นคว้าของนักการศึกษาไว้ พอสรุปได้ว่า รูปแบบและวิธีการในการประเมินนับว่าเป็นสิ่งที่สำคัญมากอย่างหนึ่ง ในการประเมินทางการศึกษาที่ดำเนินการอย่างมีระบบแบบแผนนั้น มักจะเลือกเอารูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง ที่เห็นว่าเหมาะสมที่สุดหรือไม่ก็ใช้หลายๆ รูปแบบรวมกัน ทั้งนี้เพื่อให้สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลได้ครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ของการประเมินในแต่ละครั้ง ความเหมาะสมของรูปแบบในการประเมินขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ เช่น ธรรมชาติ ในแต่ละครั้ง ความเหมาะสมของรูปแบบในการประเมินขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ เช่น ธรรมชาติของสิ่งที่ประเมิน ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินการประเมิน สถานการณ์ของการประเมินรวมถึงเวลางบประมาณ บุคลากรและข้อจำกัดอื่นๆ ดังนั้น จึงไม่สามารถบอกได้ว่า รูปแบบใดมีคุณค่ามากที่สุด

จากความหมายและแนวคิดเกี่ยวกับการประเมินทางการศึกษาดังกล่าว พอสรุปได้ว่า การประเมินทางการศึกษานั้น เป็นกระบวนการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเพื่อเปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานจริงกับผลที่คาดว่าจะได้รับ แล้วตัดสินที่คุณค่าของกิจกรรมทางการศึกษานั้นว่าเหมาะสมหรือไม่ เพียงใด โดยการประเมินจะต้องอาศัยวิธีการที่มีระเบียบแบบแผนมีหลักฐานและเหตุผลประกอบอย่างเพียงพอ ซึ่งรูปแบบการประเมินที่เหมาะสมนั้น ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ของการประเมินในแต่ละครั้ง อย่างไรก็ตามการประเมินก็ควรเป็นไปในทางสร้างสรรค์ ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ของผู้ประเมินและผู้ถูกประเมิน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาในที่สุด

2. รูปแบบของการประเมิน

รูปแบบการประเมินแบบชิปปี้ (CIPP Model) ถือว่าได้ว่าเป็นรูปแบบหนึ่งที่มีผู้นำไปใช้และเป็นที่นิยมกันมาก เขวาคี วิบูลย์ศรี (2537, หน้า 96 – 97) ได้กล่าวว่า รูปแบบการประเมินแบบชิปปี้ สามารถนำไปใช้ประเมินโครงการศึกษาทั่วไปได้อย่างดี เพราะประกอบด้วยการประเมินผล 4 ประเภท อันเป็นโครงสร้างของโครงการศึกษาทั่วไป การประเมินผล 4 ประเภท ของแบบจำลองชิปปี้ คือ

2.1 การประเมินบริบท (Context Evaluation) เป็นการประเมินผลพื้นฐาน

เกี่ยวกับการค้นหาข่าวสารอันจะนำไปสู่การพัฒนาเป้าหมายของโครงการ เช่น ข้อมูลที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม สภาพการแก้ปัญหาแหล่ง ซึ่งเป็นข้อมูลที่จะช่วยวางแผนโครงการให้เป็นไปตามความต้องการและจำกัดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนสำหรับดำเนินโครงการ

2.2 การประเมินตัวป้อน (Input Evaluation) เป็นการประเมินผลเพื่อค้นหาตัวประกอบหรือแนวทางที่เหมาะสม หรือมีประสิทธิภาพที่จะอำนวยให้โครงการดำเนินไปตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการคือ บรรลุเป้าหมายของโครงการ เช่น โครงการศึกษาที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน ตัวป้อนสำหรับการประเมินผลประเภทนี้ อาจจะเป็นตัวประกอบทางด้านเงินทุน บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา เช่น ครู นักเรียน หลักสูตร ฯลฯ ถ้าเป็นโครงการอื่นๆ ก็อาจจะเป็นผู้รับบริการ ผู้ให้บริการ ทรัพยากรอื่นที่เป็นพลังให้โครงการดำเนินไปสู่เป้าหมาย

2.3 การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินผลเพื่อค้นหาข่าวสารที่จะเป็นแนวทางหรือวิธีปฏิบัติสำหรับโครงการว่าจะดำเนินให้เป็นไปตามแผนที่วางไว้ได้อย่างไร นอกจากนี้การประเมินผลประเภทนี้ยังช่วยค้นหาข้อบกพร่อง แนวทางแก้ไขปัญหาต่างๆ ระหว่างดำเนินโครงการ ถ้าเป็นโครงการที่ปฏิบัติจริงก็จะเป็นการประเมินผลเพื่อตรวจสอบว่าโครงการได้ดำเนินไปตามกระบวนการที่วางไว้เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่ มีความคลาดเคลื่อนประการใด การประเมินผลช่วงนี้จะนำไปสู่การประเมินผลขั้นผลิตผล

2.4 การประเมินผลิตผล (Product Evaluation) วัตถุประสงค์ของการประเมินผลประเภทนี้ ก็คือ ตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์จากโครงการกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ว่า เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการอย่างไร การประเมินผลประเภทนี้ อาจอาศัยการเปรียบเทียบผลงานการประเมินผลจากข้อมูลที่ได้จาก Context Input and Process Evaluation

ดังนั้น อาจสรุปแนวคิดในการประเมินของแบบชิปปี้ในรูปของตารางได้ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงแนวคิดในการประเมินตามรูปแบบซิปปี

ประเมินผล	จุดมุ่งหมาย	วิธีการ	ประโยชน์ในการตัดสินใจ
บริบท	เพื่อให้ข้อมูลในการกำหนดจุดมุ่งหมายอันได้แก่ ปัญหาความต้องการ สภาพแวดล้อม ฯลฯ	วิเคราะห์สิ่งแวดล้อม เปรียบเทียบสิ่งที่เป็นอยู่และที่คาดหวัง	เพื่อกำหนดจุดหมายและเป้าประสงค์
ตัวป้อน	เพื่อตรวจสอบว่าทรัพยากรความสามารถที่มีอยู่และแผนที่จะปฏิบัติเป็นอย่างไร	ตรวจสอบความสามารถของหน่วยงาน ยุทธศาสตร์และวิธีการที่จะปฏิบัติเพื่อให้บรรลุผล	เพื่อเลือกแหล่งสนับสนุนวิธีการ และกิจกรรม
กระบวนการ	เพื่อตรวจสอบว่ามีข้อบกพร่องอะไรในกระบวนการ เพื่อคาดคะเนปัญหาที่จะเกิดขึ้นและเพื่อเก็บข้อมูลไว้เป็นหลักฐาน	ควบคุม กำกับกิจกรรมต่างๆ	เพื่อแก้ไขปรับปรุงการดำเนินการให้มีประสิทธิภาพ
ผลิตผล	เพื่อเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้จากการประเมินกับ จุดหมายและข้อมูลจากบริบท ตัวป้อน และกระบวนการ	กำหนดเกณฑ์ในการวัด และนำไปเปรียบเทียบกับมาตรฐานที่มีอยู่	เพื่อตัดสินใจว่าจะเลิกหรือทำต่อไปหรือจะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอย่างไร

จากตารางการประเมินตามรูปแบบซิปปี สรุปว่าการประเมินบริบทเป็นจุดเริ่มต้นของการตัดสินใจที่สำคัญ เป็นการตัดสินใจในด้านการวางแผนว่าจะเปลี่ยนแปลงมากน้อยเพียงใด และจากการประเมินบริบทก็จะมีประเมินปัจจัย กระบวนการ และผลิตผลต่อเนื่องกันไปตามลำดับ ผลที่เกิดขึ้นจากการประเมิน ซึ่งจะทำให้ได้ข้อมูลในการตัดสินใจ คุณค่าว่ามีส่วนใดมีคุณภาพ ส่วนใดมีข้อบกพร่องที่จะได้ปรับปรุงแก้ไขให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น

รูปแบบการประเมินของไทเลอร์

รูปแบบการประเมินของไทเลอร์เป็นรูปแบบที่ยึดจุดประสงค์เป็นหลัก เป็นกระบวนการประเมินของความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบ 3 อย่างคือจุดประสงค์ ประสพการณ์เรียนรู้และผลการเรียนรู้ (ธารง บัวศรี, 2531, หน้า 293) ในทัศนะของไทเลอร์การประเมินก็คือ การตรวจสอบว่าผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนนั้น เป็นไปตามจุดประสงค์หรือไม่ ผลสัมฤทธิ์ในที่นี้หมายถึงรวมถึงสามพิสัย คือ ทั้งในด้านความรู้ ทักษะ และจิตใจ รูปแบบการประเมินของไทเลอร์ สามารถแสดงเป็นแผนภูมิได้ดังนี้

แผนภูมิที่ 1 รูปแบบการประเมินของไทเลอร์

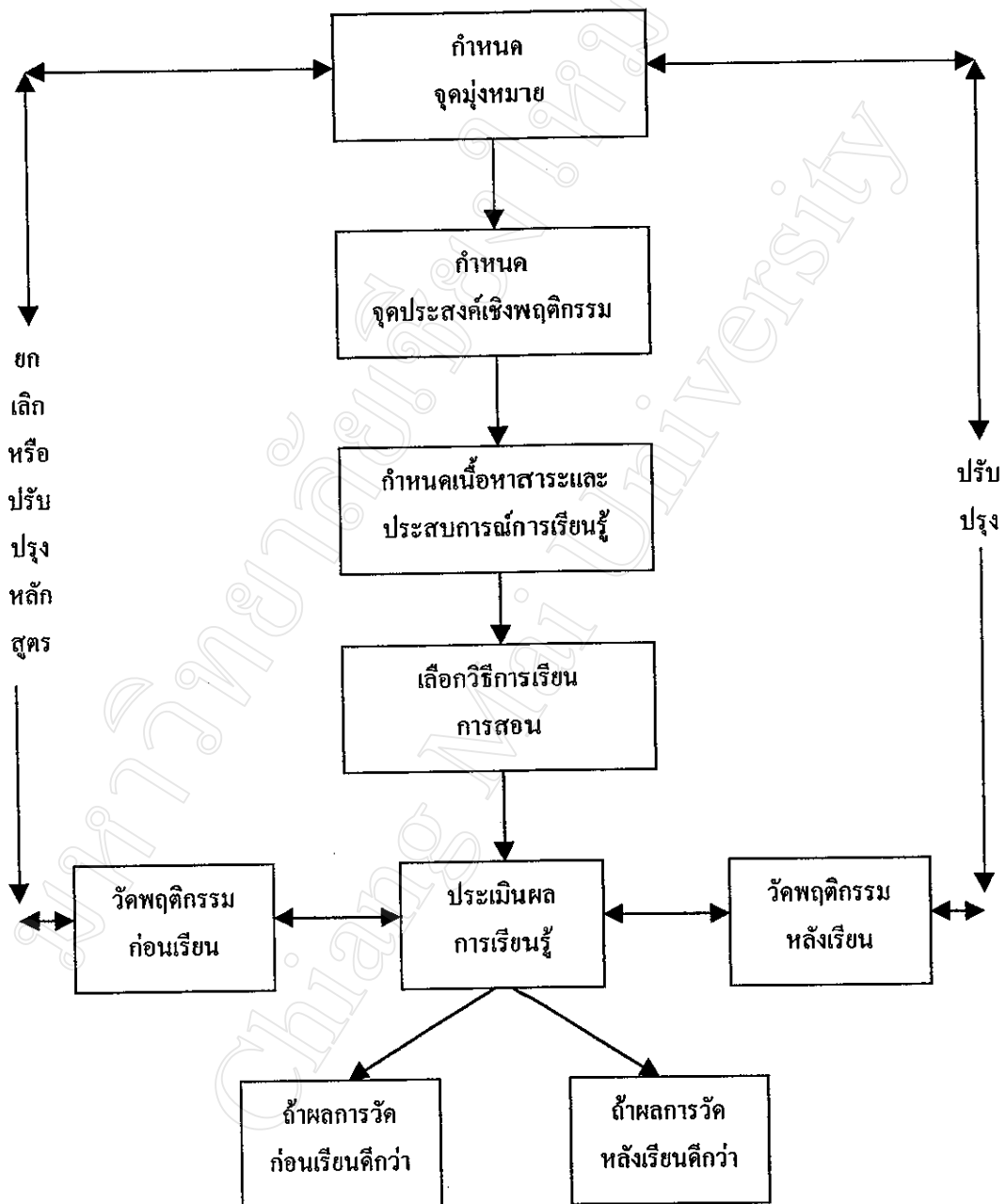
การประเมินในรูปแบบของไทเลอร์ มุ่งเฉพาะความสัมพันธ์ระหว่างจุดประสงค์กับผลสัมฤทธิ์ การตรวจสอบผลสัมฤทธิ์จากประสบการณ์ ใช้วิธีการตรวจสอบการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม โดยเปรียบเทียบพฤติกรรมที่กำหนดไว้ในจุดประสงค์กับพฤติกรรมที่ตรวจสอบได้ ซึ่งเป็นการประเมินผลรวม และแสดงความสัมพันธ์ระหว่างจุดประสงค์กับประสบการณ์ระหว่างประสบการณ์กับผลสัมฤทธิ์ ดังนั้น ถ้าจะให้ครบวงจร ก็จะต้องตรวจสอบทั้งจุดประสงค์และประสบการณ์ ไม่ใช่ตรวจสอบผลสัมฤทธิ์อย่างเดียว อย่างไรก็ตาม การประเมินตามรูปแบบของไทเลอร์ จุดมุ่งหมายหลักของการประเมินจะอยู่ที่ผลของการตรวจสอบเป็นไปตามที่ได้กำหนดไว้แต่เดิมหรือไม่ เป็นการเปรียบเทียบสิ่งที่กำหนดขึ้นไว้กับสิ่งที่กระทำจริงๆ เช่น เปรียบเทียบว่าประสบการณ์การเรียนรู้ที่จัดให้ผู้เรียนต่างกันหรือเหมือนกันกับที่ได้กำหนดไว้ในจุดประสงค์อย่างไร

ไทเลอร์ได้จัดลำดับขั้นตอนการประเมินดังนี้ (ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์, 2539, หน้า 224)

1. กำหนดจุดมุ่งหมายอย่างกว้างๆ โดยการวิเคราะห์ปัจจัยต่างๆ ในการกำหนดจุดมุ่งหมายคือ นักเรียน เนื้อหาสาระ ฯลฯ

2. กำหนดจุดประสงค์เฉพาะหรือจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมอย่างชัดเจน ซึ่งจะ
เป็นพฤติกรรมที่ต้องการวัดภายหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้
3. กำหนดเนื้อหาหรือประสบการณ์การเรียนรู้ เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่
กำหนดไว้
4. เลือกวิธีการเรียนการสอนที่เหมาะสมที่จะทำให้เนื้อหาหรือประสบการณ์ที่
วางไว้ประสบความสำเร็จ
5. ประเมินผลโดยการตัดสินด้วยการวัดผลทางการศึกษาหรือการทดสอบ
สัมฤทธิ์ผลในการเรียน
6. ถ้าไม่บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ ก็จะต้องมีการตัดสินใจที่จะยกเลิกหรือ
ปรับปรุงแก้ไข แต่ถ้าบรรลุตามจุดมุ่งหมายก็อาจจะใช้เป็นข้อมูลย้อนกลับ เพื่อปรับปรุงการ
กำหนดจุดมุ่งหมายให้สอดคล้องกับสังคมที่เปลี่ยนแปลงหรือใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา
คุณภาพต่อไป

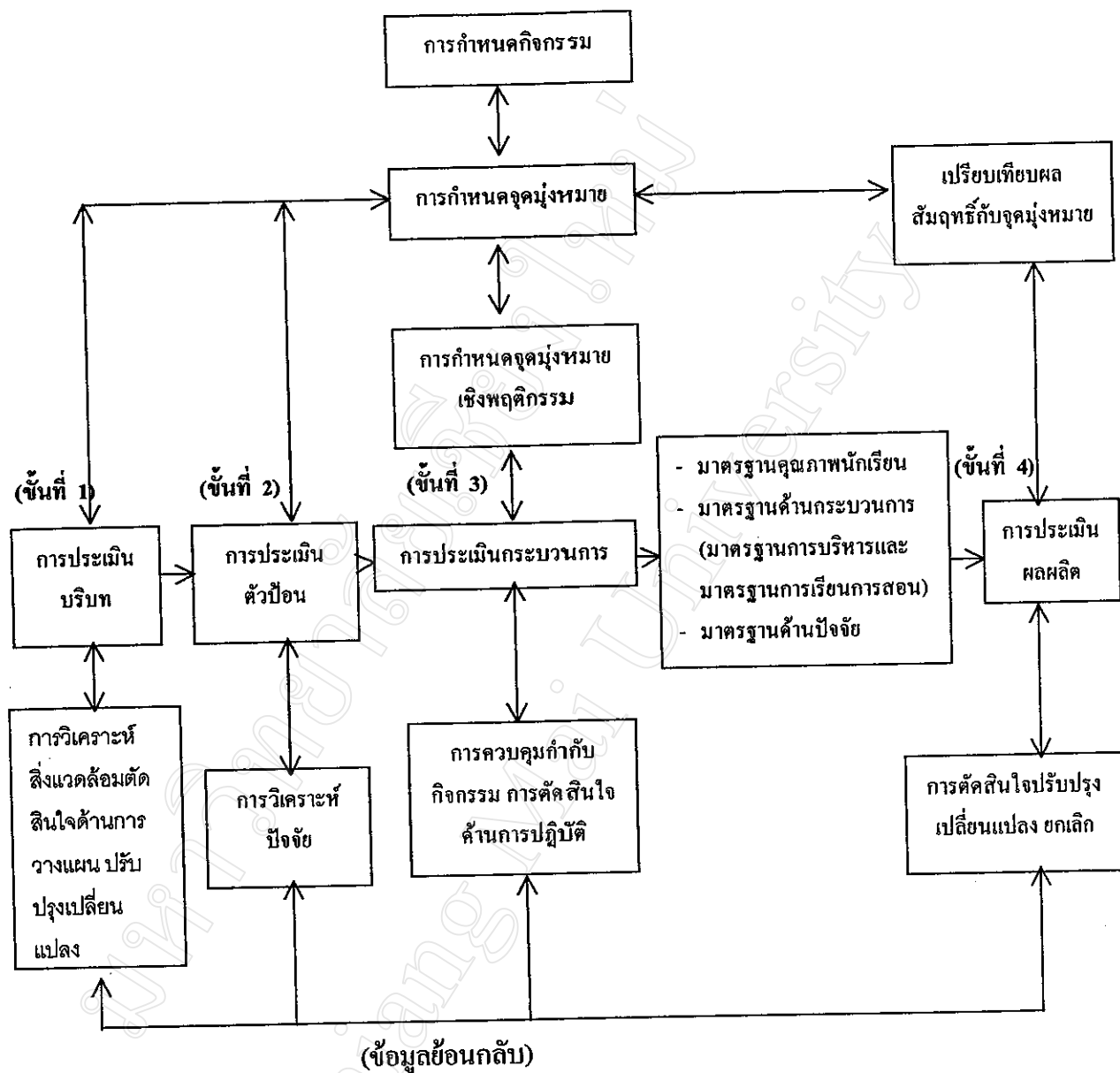
ลำดับขั้นตอนการประเมินของไทเลอร์ แสดงเป็นแผนภูมิการประเมินได้ดังนี้

แผนภูมิที่ 2 ขั้นตอนการประเมินของไทเลอร์

จากแผนภูมิการประเมินตามแนวคิดของไทเลอร์ จะเห็นว่าเป็นการยึดความสำเร็จของผู้เรียนส่วนใหญ่เป็นเกณฑ์ในการตัดสิน โดยอาศัยการวัดพฤติกรรมก่อนและหลังเรียนและมีการกำหนดเกณฑ์ไว้ล่วงหน้าว่าความสำเร็จระดับใดจึงถือว่าประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ การประเมินในลักษณะนี้จึงเป็นแบบการประเมินผลสรุปมากกว่าการประเมินผลความก้าวหน้า

ถึงแม้ว่ารูปแบบการประเมินของไทเลอร์จะทำให้ขอบข่ายการประเมินกว้างขวางออกไป แต่ก็ยังไม่ครอบคลุมสิ่งสำคัญอีกหลายอย่าง คือ ไทเลอร์ไม่สนใจวิธีการหรือกระบวนการ และไม่สนใจต่อสถานะของตัวป้อนหรือปัจจัยก่อนทำการประเมิน ซึ่งทั้งสองอย่างมีผลกระทบต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการดำเนินงาน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงผสมผสานรูปแบบของการประเมิน CIPP Model ซึ่งให้ความสำคัญในการประเมินด้านบริบท ตัวป้อน กระบวนการและผลิตผลกับรูปแบบการประเมินของไทเลอร์ ซึ่งยึดจุดประสงค์เป็นหลักในกระบวนการประเมิน ในการผสมผสานรูปแบบการประเมินดังกล่าวจะสามารถครอบคลุมการประเมินคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานในการประเมินโรงเรียน ได้แก่ การประเมินด้านคุณภาพนักเรียน ด้านกระบวนการ (การบริหารและการเรียนการสอน) และด้านปัจจัย โดยผู้วิจัยได้กำหนดรูปแบบในการประเมินโรงเรียน ดังแผนภูมิต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 3 รูปแบบการประเมินโรงเรียน

จากแผนภูมิ รูปแบบการประเมินโรงเรียน มีขั้นตอนดำเนินการในการประเมิน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การประเมินบริบท เป็นการประเมินความจำเป็น ความต้องการ ประโยชน์ตลอดจนความเหมาะสมเพื่อใช้เป็นแนวทางในการ ตัดสินใจ ในการปฏิบัติงาน ได้แก่ การวิเคราะห์สิ่งแวดล้อมของโรงเรียน

- ขั้นที่ 2 การประเมินตัวป้อน เป็นการประเมินองค์ประกอบต่างๆ เพื่อตรวจสอบว่าปัจจัยตัวป้อนเหล่านั้นมีผลหรือมีส่วนช่วยให้บรรลุผลหรือไม่ และมีการวิเคราะห์ปัจจัยตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้
- ขั้นที่ 3 การประเมินกระบวนการ เป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบเพื่อศึกษาข้อดี ข้อเสีย จุดอ่อน จุดเด่น หรือปัญหาข้อบกพร่องต่างๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ปฏิบัติงาน เพื่อเปรียบเทียบกับจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ เพื่อเป็นแนวทางในการประเมินว่าประสบผลสำเร็จหรือไม่ ทั้งนี้จะเป็นการประเมินด้านคุณภาพนักเรียน ด้านกระบวนการ (การบริหาร โรงเรียน และการเรียนการสอน) และด้านปัจจัย
- ขั้นที่ 4 การประเมินผลิตผล เป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบผลว่าเป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้หรือไม่ และเป็นการตัดสินลงความเห็น ว่า ควรดำเนินการต่อไปหรือปรับปรุง ขยาย หรือเลิกล้ม และเป็นการเปรียบเทียบมาตรฐานที่มีอยู่

3. การประเมินแบบมีส่วนร่วม

นักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงความหมายของการประเมินแบบมีส่วนร่วมดังนี้ Green (1988, หน้า 101) ได้ให้ความหมายการประเมินโครงการแบบมีส่วนร่วม หมายถึง การจัดสรรอำนาจการตัดสินใจ โดยบทบาทของผู้เข้าร่วม ไม่ใช่ผู้ให้ ข้อมูลหรือที่ปรึกษา แต่เป็นผู้กระทำอยู่ในฐานะของผู้ร่วมหาข้อเท็จจริง

กิตติพร ปัญญาภิบาล (2527, หน้า 18) กล่าวว่า การประเมินแบบมีส่วนร่วม (Participatory Evaluation) เป็นการประเมินที่ประกอบด้วย คณะผู้ประเมินหลายฝ่าย คือ บุคลากรที่ได้รับการฝึกฝนอย่างดีทางการประเมิน และผู้มีอำนาจตัดสินใจระดับปฏิบัติการโครงการที่ประเมิน ซึ่งได้แก่ สมาชิกขององค์กรที่รับผิดชอบเกี่ยวกับโครงการ หรือผู้ที่มีความสนใจพิเศษในโครงการ การประเมินแบบมีส่วนร่วมเน้นการจัดโอกาสให้กับบุคลากรที่ปฏิบัติการในโครงการ หรือองค์กรมีส่วนร่วมในกระบวนการประเมิน การประเมินแบบมีส่วนร่วมเหมาะสมที่สุดกับการประเมินย่อย หรือประเมินความก้าวหน้าในระหว่างดำเนินการของโครงการ

สุวิมล ว่องวานิช (2538, หน้า 52-56) ได้กล่าวถึงการประเมินแบบมีส่วนร่วม เป็นการประเมินที่นำผู้ที่เกี่ยวข้องกับการประเมินเข้ามีส่วนร่วมในการประเมินด้วย ทั้งนี้กลุ่มของ

ผู้ประเมินมาจากผู้มีส่วนร่วมในโครงการ (Project Participants) และนักประเมินอาชีพ (Professional Evaluator) คนกลุ่มนี้จะร่วมกันทำงานตั้งแต่การจัดการ การลงมือทำงานด้วยการ ประเมินผลและการเผยแพร่ผลงานการประเมินไปยังกลุ่มสมาชิกต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและมองว่าการ ประเมินนี้มีข้อดี เพราะเป็นการดึงเอาบุคลากรที่มีประสบการณ์ในงานของตนเองเข้าร่วมในการ ประเมิน และถือว่าคนกลุ่มนี้เป็นผู้ตัดสินใจโครงการ ได้ดีกว่าผู้อื่นและยังเป็นการสร้างบรรยากาศของ การเรียนรู้ที่ดี โดยการนำเอาผู้ใช้ผลการประเมิน (End – users) มาทำการประเมินร่วมกันกับ นักประเมินอาชีพ

จากความหมายของการประเมินแบบมีส่วนร่วมดังกล่าว สรุปได้ว่า การประเมิน แบบมีส่วนร่วม หมายถึง การทำงานร่วมกันระหว่างผู้ประเมินกับผู้เกี่ยวข้องทุกกลุ่มของโครงการ ทำการศึกษาข้อมูลของโครงการในระดับลึก เพื่อจัดทำวิธีรวบรวมข้อมูล ดำเนินการประเมิน โครงการ แปลความหมายข้อมูลและนำเสนอผลการประเมิน

รูปแบบการประเมินแบบมีส่วนร่วม

กิตติพร ปัญญาธิคุณ (2527, หน้า 8) กล่าวว่า การประเมินทุกอย่างเป็นแบบมี ส่วนร่วม แตกต่างที่ระดับการมีส่วนร่วมมากน้อยในกิจกรรมการประเมินต่าง ๆ ของผู้ที่มีส่วน เกี่ยวข้องหรือผู้รับผิดชอบโครงการ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการประเมินในลักษณะที่ต่อเนื่อง กันจากการมีส่วนร่วมน้อยๆ ถึงการมีส่วนร่วมมากๆ ในการประเมินที่ระดับการมีส่วนร่วมสูงนั้น ผู้เกี่ยวข้องหรือผู้รับผิดชอบโครงการเป็นทั้งผู้ให้ข้อมูลและผู้รับข้อมูล บุคคลเหล่านี้มีส่วนร่วมใน การประเมินอย่างคล่องตัวและแข็งขัน ส่วนการประเมินที่มีระดับการมีส่วนร่วมต่ำ ผู้เกี่ยวข้องหรือ ผู้รับผิดชอบโครงการเฉื่อยช้า ส่วนใหญ่เป็นเพียงผู้ให้ข้อมูล ไม่สนองตอบโต้ต่อข้อมูลแต่อย่างใด

การประเมินแบบมีส่วนร่วมเป็นเรื่องของความต่อเนื่องจากการมีส่วนร่วมน้อยไปสู่ การมีส่วนร่วมมาก เกณฑ์เพื่อประกันว่า การประเมินนั้นเป็นการประเมินแบบมีส่วนร่วม ดังนี้

1. ผู้เกี่ยวข้องหรือผู้รับผิดชอบโครงการเป็นผู้ให้ข้อมูลหรือผู้รับผลการประเมินใน การประเมินแบบมีส่วนร่วม ผู้เกี่ยวข้องหรือผู้รับผิดชอบโครงการต้องเสนอตัวเข้ามามีบทบาทที่ ดันตัวเสมือนเป็นการทำงานอยู่ในกระบวนการประเมิน
2. ความครอบคลุมของกลุ่มผู้เกี่ยวข้องหรือผู้รับผิดชอบ อย่างน้อยที่สุดก็มีตัวแทน ของผู้ได้รับผลประโยชน์จากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง
3. กระบวนการประเมินมีจำนวนหลายขั้นตอน ผู้เกี่ยวข้องหรือผู้รับผิดชอบ โครงการอาจเข้าไปร่วมอย่างน้อย 5 ขั้นตอน ดังนี้

3.1 การให้คำปรึกษาแนะนำก่อนการประเมินระหว่างกรรมการประเมินและผู้เกี่ยวข้องหรือผู้รับผิดชอบโครงการ

3.2 ออกแบบการประเมิน รวมถึงการกำหนดเกณฑ์การประเมิน วิธีการรวบรวมข้อมูล ระยะเวลา การจัดกลุ่มคน เป็นต้น

3.3 การรวบรวมข้อมูล

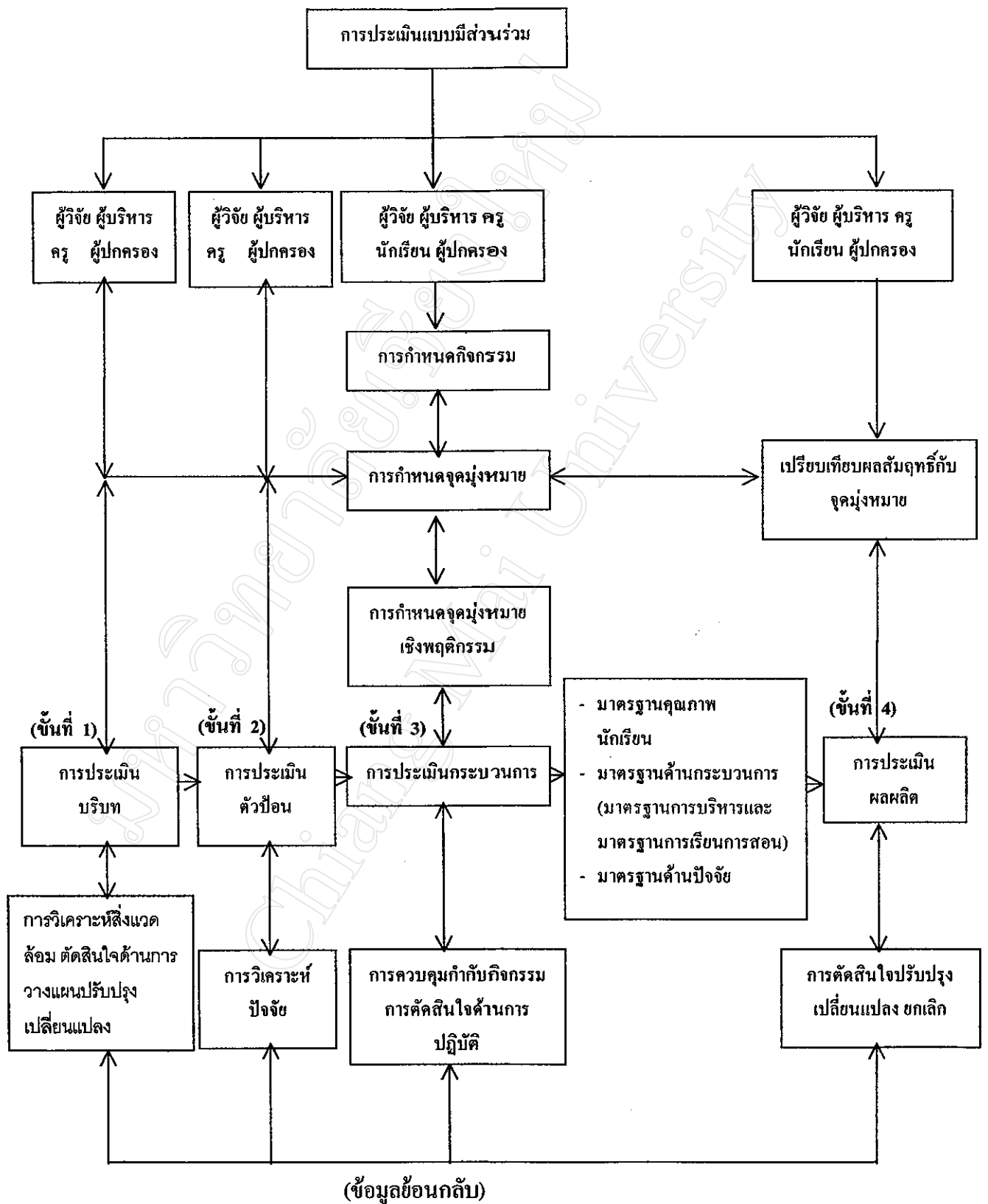
3.4 การแปลความหมายข้อมูลและการเสนอแนะ

3.5 ใช้ข้อมูลสารสนเทศที่ได้จากการประเมิน

กิตติพร ปัญญาบุญผล (2527, หน้า 20) ได้เสนอแนะทิศทางทั่วไป 5 ประการสำหรับการประเมินแบบมีส่วนร่วมไว้ดังนี้

1. ภายใต้อิทธิพลของการประเมินแบบมีส่วนร่วม ผู้วิจัยต้องตรวจสอบถึงความซับซ้อนและความเป็นพลวัตของกระบวนการประเมิน รวมถึงพิจารณาถึงเกณฑ์ที่ใช้
2. การสืบค้นถึงความลึกซึ้งของการมีส่วนร่วมของผู้ปฏิบัติการในกระบวนการวิจัย การมีส่วนร่วมในการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล มีการทำจริงจังกน้อยเพียงใด
3. ศึกษาเกี่ยวกับสถานการณ์หรือเงื่อนไขที่ทำให้เป็นผลลัพธ์ที่เกิด เนื่องจากการมีส่วนร่วมจำเป็นหรือไม่ต้องเป็นไปตามข้อบังคับทุกข้อ จึงจะเป็นการประเมินแบบมีส่วนร่วมมีผลดีองค์กรควรหรือไม่ในการจัดเตรียมการจูงใจให้องค์กรเกิดการเรียนรู้ หรือเตรียมการศึกษาอย่างเป็นระบบ จึงจะเหมาะสมกับการประเมินแบบมีส่วนร่วม
4. ข้อมูลเกี่ยวกับผลของการฝึกอบรม ผลที่ได้จากการฝึกอบรมในเรื่องการประเมินอย่างมีส่วนร่วม มีรายงานไว้น้อยมาก มีการตั้งคำถามมากมายให้เสาะหาคำตอบ ต่อไป
5. ศึกษาว่าในแบบมีส่วนร่วมจะมีผลกระทบอะไรต่อผู้ประเมิน มีหลักฐานชี้แนะว่าการเข้าใจความหมายของข้อมูลอย่างดีเป็นด่านแรกที่สำคัญ

สรุปว่า การประเมินแบบมีส่วนร่วมจึงเป็นการประเมินที่ให้ผู้เกี่ยวข้องหรือตัวแทนของผู้ได้รับผลประโยชน์จากทุกฝ่ายเข้าร่วมในการประเมิน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้นำทฤษฎีหลักการและแนวคิดการประเมินแบบมีส่วนร่วมดังกล่าว มาใช้ดำเนินการในการประเมินแบบมีส่วนร่วม สำหรับการประเมินโรงเรียน ดังแผนภูมิต่อไปนี้

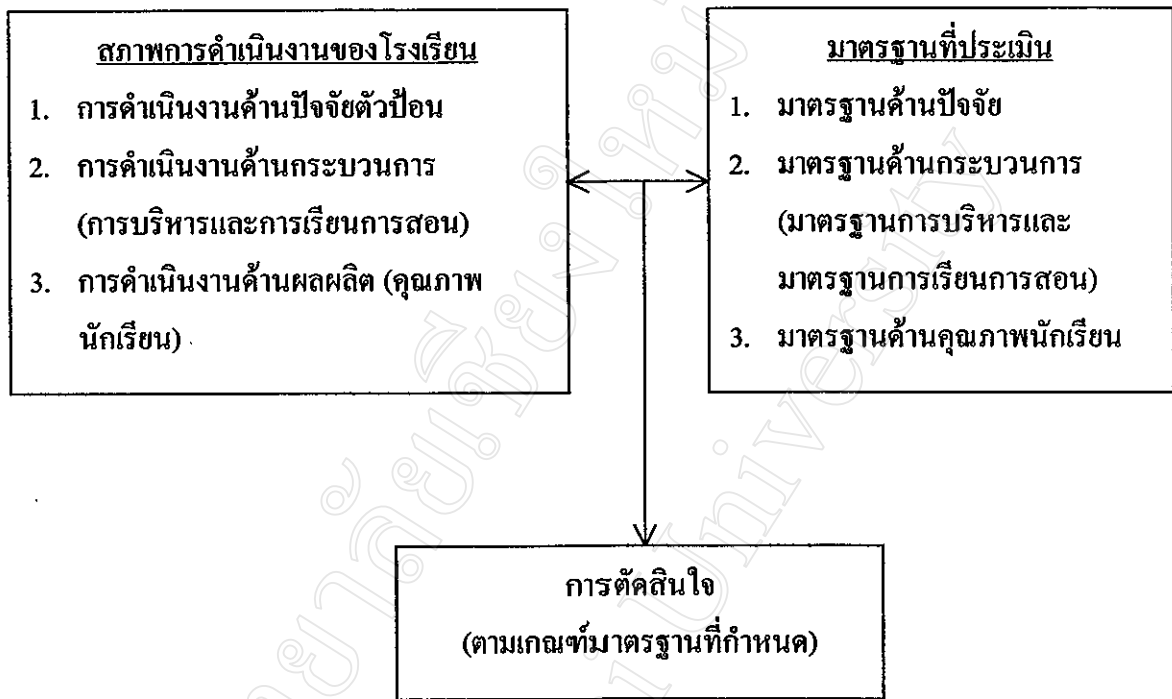
แผนภูมิที่ 4 รูปแบบการประเมินแบบมีส่วนร่วมสำหรับการประเมินโรงเรียน

จากแผนภูมิรูปแบบการประเมินแบบมีส่วนร่วมสำหรับการประเมินโรงเรียนมีวิธีการ
ดำเนินการประเมินดังนี้

- ขั้นที่ 1 การประเมินบริบท กลุ่มผู้ประเมินแบบมีส่วนร่วมประกอบด้วย ผู้วิจัย
ผู้บริหาร ครู และผู้ปกครอง จะมีบทบาทในการพิจารณาความจำเป็น
ความเป็นไปได้ ตลอดจนการวิเคราะห์สิ่งแวดล้อม และเปรียบเทียบสิ่งที่
เป็นอยู่กับสิ่งที่คาดหวังและการวินิจฉัยถึงปัญหาและอุปสรรค เพื่อเป็น
แนวทางในการตัดสินใจเลือกกำหนดจุดมุ่งหมายที่จะสนองความ
ต้องการและการแก้ปัญหาที่มีอยู่
- ขั้นที่ 2 การประเมินตัวป้อน กลุ่มผู้ประเมินแบบมีส่วนร่วมประกอบด้วย ผู้วิจัย
ผู้บริหาร ครู และผู้ปกครอง จะมีบทบาทในการตรวจสอบทรัพยากร
และความสามารถที่มีอยู่ เพื่อช่วยให้การตัดสินใจในการเลือกแนวทาง
การดำเนินการประเมิน โดยละเอียดทุกขั้นตอนให้สอดคล้องกับ
จุดมุ่งหมาย
- ขั้นที่ 3 การประเมินกระบวนการ กลุ่มผู้ประเมินแบบมีส่วนร่วมประกอบ
ด้วยผู้วิจัย ผู้บริหาร ครู นักเรียน และผู้ปกครอง จะมีบทบาทใน
การตรวจสอบข้อบกพร่อง และปัญหาในกระบวนการปฏิบัติ
เพื่อเก็บข้อมูลไว้เป็นหลักฐาน และควบคุมกำกับกิจกรรมว่าเป็น
ไปตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่มากนักน้อยเพียงใด
- ขั้นที่ 4 การประเมินผลผลิต กลุ่มผู้ประเมินแบบมีส่วนร่วมประกอบด้วย
ผู้วิจัย ผู้บริหาร ครู นักเรียน และผู้ปกครอง จะมีบทบาทในการเปรียบเทียบ
ข้อมูลที่ได้จากการประเมินกับจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ตลอดจนการ
กำหนดเกณฑ์ในการประเมินเพื่อเปรียบเทียบกับ มาตรฐานที่มีอยู่ และ
ตัดสินใจในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหรือยกเลิกหรือไม่

ดังนั้น การประเมินแบบมีส่วนร่วมจึงเป็นการประเมินที่มีคุณค่าต่อการนำข้อมูลและ
ผลจากการประเมินไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงแก้ไขในการจัดการศึกษา เนื่องจากกระบวนการ
การประเมินแบบมีส่วนร่วม มีบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเข้ามาเกี่ยวข้องในทุกขั้นตอนของ
กระบวนการการประเมิน

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินการศึกษา ผู้วิจัยรวบรวมและสรุปได้ดังนี้

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2539) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการจัดการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน ด้วยการสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 1,129 คน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การคำนวณหาค่าความถี่ ร้อยละ และการวิเคราะห์เนื้อหา พบว่า ผู้บริหารและครูยังไม่เห็นความสำคัญของความรู้ที่มีอยู่ในท้องถิ่น การประสานงานกับชุมชนมีค่อนข้างน้อย ขาดแหล่งข้อมูลในชุมชนมีภูมิปัญญาท้องถิ่นในเรื่องใดบ้าง เนื่องจากครูไม่มีเวลาเพียงพอในการประสานงานกับชุมชน

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2539) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ การประเมินโรงเรียนประถมศึกษา ปีการศึกษา 2538 มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินโรงเรียนประถมศึกษาวิธีดำเนินการประเมินโดยให้โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติทุกโรงเรียนทำการประเมินตนเองตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา รวม 27 มาตรฐาน 64 ตัวบ่งชี้ และประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป (STANDARD) พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ผ่านเกณฑ์ใน

ระดับพอใช้ งานหลักของโรงเรียนที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานคืองานกิจการนักเรียนและงานวิชาการผ่านเกณฑ์มาตรฐานน้อยที่สุด

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2537) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ การศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนกลุ่มทักษะ (ภาษาไทยและคณิตศาสตร์) ของครูดีเด่นระดับจังหวัดในโรงเรียนประถมศึกษา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชา ภาษาไทยและคณิตศาสตร์ดีเด่นระดับจังหวัด (ปี 2533-2536) ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติทั่วประเทศ จำนวน 456 คน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าสถิติความถี่ ร้อยละ และค่าเฉลี่ย พบว่า วิชาภาษาไทย นักเรียนอ่านหนังสือไม่คล่อง เขียนสะกดผิด และวางวรรณยุกต์ผิดที่ เขียนกลับหน้ากลับหลัง พูดไม่ชัด ใช้ภาษาถิ่น และไม่สนใจเรียน เบื่อหน่าย ไม่รักการเรียน ไม่มีสมาธิในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ นักเรียนขาดทักษะการคิดคำนวณ (บวก ลบ คูณ หาร) คิดไม่คล่อง คิดเลขช้า

มีชัย พลทองมาก (2541) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ การประเมินการจัดการเรียนการสอน วิชาภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษา กลุ่มโรงเรียนหนองทอง อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษระดับเตรียมความพร้อมชั้นประถมศึกษา ประชากรประกอบด้วย นักเรียน 208 คน ผู้ปกครอง 206 คน ครู 66 คน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต แบบตรวจสอบเอกสาร แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการวิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัย วิเคราะห์หาความถี่ร้อยละ และบรรยายข้อมูลประกอบ พบว่า โรงเรียนขาดปัจจัยที่สนับสนุนการจัดการเรียนการสอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งวัสดุ อุปกรณ์ แบบเรียน และหนังสือเรียน และครูยังใช้สื่อในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นสิ่งเดิม ๆ ไม่มีความหลากหลาย

เสาวคนธ์ โอภาสศิริกุล (2536) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ การใช้รูปแบบการประเมินแบบจำลองชิปปีเพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูโรงเรียนปิ่นสร้อยเขตส่ววิทยาลัย พบว่าครูบางส่วนไม่เข้าใจเรื่องหลักสูตร ครูไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอน เนื่องจากเคยชินกับแนวปฏิบัติเดิม การสอนซ่อมเสริมยังไม่มีประสิทธิภาพ ครูไม่มีเวลาเพียงพอในการสอนซ่อมเสริม เพราะได้รับมอบหมายให้ทำกิจกรรมพิเศษของโรงเรียน นอกจากนี้ครูขาดความรู้และทักษะในการสร้างเครื่องมือวัดผล ครูไม่เห็นความสำคัญและความจำเป็นของการนิเทศตลอดจนขาดการนิเทศอย่างสม่ำเสมอและทั่วถึง

ขมาวดี คำแจ้งขวา (2535) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ การจัดกระบวนการเรียนการสอน คณิตศาสตร์ตามหลักสูตรประถมศึกษา 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในจังหวัดมุกดาหาร พบว่า ปัญหาและอุปสรรคของนักเรียนในการเรียนคณิตศาสตร์นักเรียนขาดความพร้อมในการเรียน ขาดความศรัทธา ขาดความเข้าใจปัญหาไม่เข้าใจ เนื่องจากบทพระองค์ทาง

ภาษาไทยในการอ่านและงบประมาณในการจัดหาสื่อไม่เพียงพอ ครูเองขาดความรู้เกี่ยวกับการสร้างข้อสอบที่ใช้วัดผลตามจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

สุรพล พงศ์สุวรรณ (2538) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ เจตคติและนิสัยการทำงานของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มโรงเรียนปอ้อย สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเทิง จังหวัด เชียงราย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเจตคติและนิสัยการทำงานที่เป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 8 โรงเรียน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบวัดเจตคติ นักเรียน แบบสอบถามครูผู้สอน ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบวัดเจตคติของนักเรียนนำมาให้ คะแนนแล้วหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ข้อมูลจากแบบสอบถามของครูผู้สอนนำมาหา ค่าร้อยละ พบว่า นักเรียนมีเจตคติที่ดีและเห็นคุณค่าในการทำงานร่วมกันอยู่ในระดับค่อนข้างดี นักเรียนมีนิสัยในการทำงานและการมีวินัยในตนเอง

บุญเลียว หินศรีสุวรรณ (2532) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ กระบวนการบริหารงานของ ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาอุปสรรคที่มีต่อ กระบวนการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน ได้แก่ การที่ผู้บริหารมีการตัดสินใจเพียงลำพัง การ ขาดข้อมูลที่ใช้ในการวางแผน ขาดการนิเทศ การควบคุมกำกับติดตาม และประเมินผลอย่างไม่เป็น ไปตามแผน

คำนึ่ง นกแก้ว (2524) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ ความพึงพอใจในการทำงานของครู โรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตการศึกษา 3 พบว่า องค์ประกอบที่ครู-อาจารย์โรงเรียนมัธยมศึกษาใน เขตการศึกษา 3 มีความพึงพอใจในเกณฑ์มากตามลำดับคือ การได้รับความยอมรับนับถือ ความ สำเร็จของงาน ความรับผิดชอบและลักษณะงาน และองค์ประกอบที่ครูไม่พึงพอใจในการทำงาน คือ ความไม่มั่นคง ความไม่ปลอดภัยในการทำงาน

พงศ์พันธุ์ ไชยวัฒน์ (2541) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ การประเมินคุณภาพการศึกษาของ โรงเรียนบ้านกาดวิทยาคม จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อ ประเมินคุณภาพการศึกษาด้านผล สัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 และปีที่ 6 โดยใช้แบบวัดมาตรฐานของ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ พบว่า การใช้หลักสูตรครูโดยภาพรวมยังใช้หลักสูตรเป็นเครื่อง มือในการเรียนการสอนได้ไม่ดีเท่าที่ควรยังยึดเนื้อหาสาระในตำราเป็นสำคัญมากกว่าหลักการ และ จุดมุ่งหมายของหลักสูตร

พีระพงษ์ ศรีเหนียง (2524) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับพลเมืองดี ในวิถีชีวิตประชาธิปไตยของนักเรียนโรงเรียนบ้านพุ่มม่วง มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาความคิดรวบ ยอดเกี่ยวกับพลเมืองดีในวิถีชีวิตประชาธิปไตยของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 3,4,5 และ 6 เปรียบ เทียบกับเกณฑ์ที่คาดหวัง โดยใช้แบบสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับพลเมืองดีในวิถีชีวิต ประชาธิปไตย 8 คุณลักษณะ จำนวน 30 สถานการณ์ พบว่าคุณลักษณะของนักเรียนที่แสดงถึงวิถี

ชีวิตประชาธิปไตยได้แก่ คุณลักษณะการมีความรับผิดชอบ การทำงานเป็นหมู่คณะ การมีวินัยในตนเอง การยอมรับเหตุผลและการเคารพในสิทธิของตนเองและผู้อื่น

ลาวัญย์ รักไทยดี (2531) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการส่งเสริมวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย ในนักเรียนของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ตามการรับรู้ของตนเอง โดยใช้แบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างเป็นครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร 655 คน จาก 63 โรงเรียน พบว่า นักเรียนมีคุณลักษณะของวิถีทางประชาธิปไตย มีการเคารพและปฏิบัติตามกฎระเบียบ มีระเบียบวินัย เคารพสิทธิของผู้อื่น และมีความรับผิดชอบต่อปฏิบัติหน้าที่เพื่อประโยชน์ส่วนรวม

รสสุคนธ์ วีรวัฒน์ (2541) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการประเมินการเรียนการสอนของแผนกประถมศึกษาโรงเรียนปิ่นสรวงแยดส่ววิทยาลัย จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินการเรียนการสอนแผนกประถมศึกษาโรงเรียนปิ่นสรวงแยดส่ววิทยาลัย จังหวัดเชียงใหม่ โดยประเมินองค์ประกอบ 4 ด้าน คือ แนวการจัดประสบการณ์หรือหลักสูตรครู การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน วิธีสอนและการใช้สื่อการเรียนการสอนและประเมินพัฒนาการหรือผลการเรียนรวบรวมข้อมูลจากผู้ช่วยหัวหน้าแผนกฝ่ายวิชาการ ครูผู้สอน และนักเรียนแผนกประถมศึกษา เครื่องมือที่ใช้สอบถาม แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ และแบบตรวจสอบการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการแจกแจงความถี่และร้อยละ พบว่า ครูขาดการประเมินการใช้สื่อการเรียนการสอน ไม่มีการสำรวจความต้องการสื่อการเรียนการสอนของครูว่าสื่อนั้นใช้การได้หรือไม่อย่างไร เนื่องจากไม่มีบุคลากรที่รับผิดชอบงานในด้านสื่อโดยตรง

อุรัญญา รุกขมธุร์ (2526) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ สภาพแวดล้อมของโรงเรียนเอกชนในเครือคาทอลิก และสภาคริสตจักรแห่งประเทศไทย ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ครูมีความต้องการให้โรงเรียนขยายห้องเรียนให้มีขนาดที่พอเหมาะได้สัดส่วนกับจำนวน นักเรียน ตลอดจนปรับปรุงห้องเรียนให้อยู่ในสภาพเหมาะสม ถูกสุขลักษณะและจัดให้มีสนามกีฬาสำหรับให้นักเรียนได้ใช้ตลอดเวลา ส่วนนักเรียนต้องการให้ทางโรงเรียนปรับปรุงดูแลเรื่องการรักษาความสะอาดของห้องน้ำ และขยายอาคารเรียน บริเวณโรงเรียนให้กว้างขวางกว่าเดิม และตกแต่งสถานที่ ตลอดจนบริเวณโรงเรียนให้สวยงาม ร่มรื่น น่าอยู่

พิชิต ไชยเขียว (2539) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาที่ได้รับรางวัลพระราชทาน ปีการศึกษา 2534-2537 พบว่า งานอาคารสถานที่ และสภาพแวดล้อมมีปัญหาด้านการจัดองค์การ ได้แก่ โรงเรียนมีห้องเรียนไม่เพียงพอ ขาดอาคารประกอบ ห้องพิเศษ และห้องปฏิบัติการ อาคารชำรุดทรุดโทรม และขาดงบประมาณในการซ่อมแซม

จากแนวคิดผลงานวิจัยดังกล่าว ทำให้ทราบถึงแนวทางการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นด้าน
คุณภาพ และความสำคัญของการประเมินการศึกษาว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งในการที่จะพัฒนา
คุณภาพทางการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้ และกระบวนการประเมินมาตรฐานดัง
กล่าว จะต้องได้รับความร่วมมือจากบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติอย่างจริงจังและ
ต่อเนื่อง ซึ่งจะส่งผลให้คุณภาพของการจัดการศึกษาบรรลุตามเป้าหมาย